

Inleiding

BEON zet zich al meer dan 15 jaar in voor duurzame energie en de duurzame inzet van biogrondstoffen voor energie en materialen. Deelnemers werken hiervoor samen met elkaar en met regionale overheden en andere maatschappelijke partijen in Oost-Nederland. BEON is mede-ondertekenaar van het Klimaatakkoord en zet zich in de afspraken van Parijs in Oost-Nederland gestalte te geven. In dit document wordt verslag gedaan van de activiteiten in 2023.

Deelnemers

BEON heeft een breed palet aan deelnemers, zoals weergegeven in de figuur op de vorige pagina.

Het doel van het samenwerkingsverband is het samen realiseren van activiteiten gericht op de veelzijdige inzet van biogrondstoffen en duurzame energie voor een beter klimaat. Het samenwerkingsverband tracht deze doelstelling te bereiken door onderlinge samenwerking van partijen in Oost-Nederland.

Ontwikkelingen

In 2023 hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van de inzet van biograndstoffen en duurzame energie in Oost-Nederland.

Ambities blijven hoog, nationaal en internationaal. De Europese Green Deal heeft vorm gekregen. Dit geeft grote uitdagingen voor de lidstaten. Maar vooral ook kansen voor innovatieve en ondernemende bedrijven op het gebied van duurzame energie en biobased producten.

De Rijksoverheid blijft duurzame energie stimuleren met de SDE++ regeling. Groen gas krijgt daarbij veel aandacht. Tarieven leken in 2023 zelfs zo gunstig dat tientallen projecten zijn ontwikkeld. Dit bleek te mooi om waar te zijn, maar het momentum is daar en de verwachting is dat de markt in 2024 weer goed zal zijn. Ook bieden de bijmengverplichtingen voor gas en transportbrandstoffen nieuwe mogelijkheden. Overijssel heeft de ambitie 100 miljoen m³ groen gas te produceren uit mest. Voor heel Oost-Nederland zou dat 250 miljoen m³ betekenen. Dit betekent een grote uitbreiding van het aantal installaties en aanpassing van het gasnetwerk.

De RESsen richten zich vooral op de ontwikkeling van zon en wind. De regio's zijn verder plannen aan het opstellen voor de verduurzaming van de warmtevoorziening (Transitievisie warmte). Dit is een stimulans voor warmtenetten en groen gas. Het

perspectief voor groen gas wordt, zoals gezegd, steeds beter. De ontwikkeling van warmtenetten loopt echter moeizaam. Vooral nu de rol van marktpartijen en de inzet van biomassa is ingeperkt. Snelheid wordt sterk bepaald door de overheid.

Snelheid blijft een zorg voor de gehele energietransitie. Hierbij spelen ruimtelijke plannen, vergunningverlening en stikstof een belangrijke rol.

Belangstelling voor een verstandige omgang van biograndstoffen blijft. Dit was al ingezet bij het Grondstoffenakkoord en werd verder versterkt door het Klimaatakkoord. Ook de Potgrondconvenant speelt een rol bij de inzet van organische reststromen. De inzet van dierlijke mest in landbouw wordt steeds verder ingeperkt door de nitraatrichtlijn. In de provinciale plannen voor landelijk gebied wordt steeds meer ruimte gemaakt voor bos en vezelgewassen. Ook worden budgetten vrijgemaakt voor ketenontwikkeling. De opkomst van nieuwe duurzame transportbrandstoffen in Europa (E-fuel) kan een impuls betekenen voor CO₂-terugwinning uit biocentrales.

In Overijssel blijft bio-energie een belangrijk onderdeel in provinciaal beleid en zichtbaar in de steun van een reeks bio-energieprojecten, vooral op het gebied van vergisting. Ook in de RESsen is hiervoor veel steun.

In Gelderland blijft de provincie bestaande bio-energieprojecten omarmen, vooral in combinatie met andere technieken. De provincie ziet de projecten als voorbeeld hoe zuinig met biograndstoffen wordt omgegaan en hoe een bijdrage wordt geleverd aan de verduurzaming van de warmtevoorziening.

Samenwerking met provincies

Overijssel

Met de provincie Overijssel heeft BEON al sinds haar oprichting in 2008 een warme relatie. De provincie heeft aangegeven deze relatie graag nieuw vorm te willen geven in de komende jaren.

Statenverkiezing

Voor de Statenverkiezing heeft BEON aan alle kandidaten een kennisdossier gestuurd op het gebied van energie en klimaat. Dit kennisdossier is opgesteld door de NVDE. Een aantal punten is door BEON naar boven gehaald gezien de relevantie voor Overijssel.

Breed bestuurlijk overleg

Op 21 september heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de provincie. Vanuit BEON was het bestuur aanwezig aangevuld met leden van

de Taskforce Duurzaamheid. Tijdens het overleg zijn presentaties gehouden over mestvergisting, biograndstoffen en EU-beleidsontwikkelingen. Dit heeft geresulteerd in het uitwerken van routekaarten op het gebied van groen gas en veelzijdige inzet van biograndstoffen. Deze zullen verder worden uitgewerkt tot concrete voorstellen.

Nieuwe Energiedag

Op 26 oktober vond de jaarlijkse Nieuwe Energiedag plaats. Dit blijft een mooie samenwerking tussen BEON en de provincie. De provincie zorgde voor zaal en catering en financiële ondersteuning.

Lobby mestvergisting

De provincie heeft de activiteiten van BEON op het gebied van mestvergisting ondersteund. Dit betrof actieve deelname aan de marktconsultatie, het opstellen van een informatiepakket en afwegingskader voor de agrarische sector en voorlichtingsactiviteiten voor groen gas en ruimtelijke ordening.

Werkplaatsen

BEON neemt deel in werkplaatsen die de provincie organiseert samen met de RES West-Overijssel.

Gelderland

Statenverkiezing

Voor de Statenverkiezing heeft BEON aan alle kandidaten een kennisdossier gestuurd op het gebied van energie en klimaat. Ze kreeg de gelegenheid om in te spreken tijdens een hoorsessie voor de coalitievorming. Daar heeft ze goed gebruik van gemaakt. Met dank aan Henk Klein Teeselink van de Expertgroep Mestvergisting.

Advisory Board EU-project

Gelderland neemt deel in de advisory board van SCALE-UP, een groot samenwerkingsproject van EU-regio's die actief zijn op het gebied van biomassa. Hierin participeert BEON als CoP-lid.

Samenwerking met RES regio's

De RES-regio's vormen de basis voor verduurzaming van de energievoorziening. Het gaat hierbij vooral om inpassing van zon- en windprojecten. Daarnaast ligt er de opgave voor een regionale warmtevisie. BEON heeft destijds deelgenomen in de totstandkoming van de concept RES-plannen in Twente en West-Overijssel.

Voor de ontwikkeling van het regionaal warmtenet is een coalitie gevormd van BEON-deelnemers Twente en Cogas. Ennatuurlijk heeft zich in verband met

de veranderende regelgeving uit het consortium teruggetrokken.

In West-Overijssel neemt BEON deel in de Adviesraad voor de RES. Zij richt zich daarbij vooral op de ontwikkeling van groen gas en warmtenetten. Met deze netten hoopt ze dat de druk op het elektriciteitsnet wordt verminderd. Dit staat door de sterke groei van de elektriciteitsvraag en het aanbod van zonnevelden sterk onder druk.

Kennisontwikkeling

BEON leden zijn betrokken bij de uitvoering van Europese Horizon-, EFRO en INTERREG-projecten en nationale innovatieprojecten voor de ontwikkeling van biobased productie en duurzame energie.

BEON is als Community of Practice-partner aangesloten bij het Europese SCALE-UP project. Dit project heeft als doel om regionale bio-economieën in Europese regio's te ondersteunen. De regio's die deelnemen zijn Noord-Zweden, Mazovië (Polen), de Franse Atlantische kust, Strumica (Noord-Macedonië), Opper-Oostenrijk en Andalusië (Spanje). Het doel is het helpen van regionale stakeholders om het

potentieel van de bio-economie in hun regio te benutten. Onder het programma worden training programma's en study tours georganiseerd die open staan voor BEON-deelnemers.

Belangrijke onderwerpen komen daarbij aan bod, zoals biomassa logistiek, nutriëntenterugwinning, informatieuitwisseling en Europees beleid. In oktober werd de eerste SCALE-UP studiereis georganiseerd naar Noord-Macedonië.

BEON ondersteunt de samenwerkingsplannen tussen Saxion en de landbouwhogeschool Aeres op het gebied van emissiereductie in de landbouw.

Nieuwe Energiedag Oost-Nederland

De Nieuwe Energiedag stond dit jaar in het teken van groengas en biograndstoffen. In de Statenzaal was een breed palet aan mensen aanwezig uit de energie- en agrarische sector, de industrie, de kennisinstellingen. Ook de overheid was goed vertegenwoordigd met mensen van Rijk, provincie en gemeenten.

Groengas

Regionale netwerkbedrijven zijn sterk betrokken bij de ontwikkeling van groen gas. Dat bleek uit presentaties van Ferdinand Borsje (Cogas) en Henk Engberts (Coteq). Groen gas en mestvergisting

houden nauw verband met de verduurzaming van de warmtevoorziening en de reductie van stikstofemissies. Dat maakte Sietse Draaijer (Reform) duidelijk in zijn voordracht. Ook gemeenten zijn belangrijk bij mestvergisting. EZK-man Karel Brassers benadrukte dit. Er is meer ruimte nodig. Hij wil graag provincies en gemeenten ondersteunen bij deze zoektocht.

Internationale gasten

Tijdens de dag werd aandacht gegeven aan digitale tools die gemeenten kunnen inzetten in hun beleid. Deze worden ontwikkeld door het Europese BIOZE-programma waarin BEON en de UT samenwerken met Franse, Duitse en Zweedse partners. De Duitse partij, 3N, was ook aanwezig op de Nieuwe Energiedag. Directeur Marie-Luise Rottmann-Meyer, gaf een prachtig verhaal over de ontwikkelingen van groen gas en biograndstoffen in Nedersaksen.

Biograndstoffen en CO₂

De tweede pijler van de dag werd gevormd door groene grondstoffen. Biograndstoffen kunnen breed worden ingezet voor een beter klimaat. Zo is er veel belangstelling voor de inzet van landbouwproducten in de bouw, met initiatieven als "van land tot pand". Groene grondstoffen zijn belangrijk als bouw materiaal en vervanging voor een waaier aan producten die tot op heden van fossiel worden gemaakt. Met kansen voor lokale productie, verwerking en toepassing. Eric Versteeg (Twentse Bouwboeren) en Bert van de Beld (BTG) gaven voorbeelden hiervan in hun presentaties in de parallelsessie.

Een belangrijke mijlpaal die bereikt is, is de CO₂-afvanginstallatie bij Twence. Ronald de Vries vertelde daar uitgebreid over in de parallelsessie. Marieke van der Werf (PGG/CCU-Alliantie) gaf het belang weer van groene koolstof. Het afvangen van CO₂ wordt uiterst belangrijk in de toekomst. CO₂ wordt de bouwsteen voor de toekomst.

Excursies

Excursies zijn in 2024 gebracht aan de Grolsch (verduurzaming bedrijfsprocessen), Reterra (compostering), biogashub Oxe en Foreco (houtproducten).

Op 21 februari vond een rondleiding plaats bij Grolsch waarbij Susan Ladrak, verantwoordelijk voor duurzaamheid, de aanpassingen toelichtte die waren aangebracht in het proces na de verbinding met een warmteleiding met Twence. Alle proceswarmte wordt nu duurzaam opgewekt. Het biogas van de vergisting-installatie wordt omgezet naar groen gas en ingevoerd op het aardgasnet. Ongeveer twintig deelnemers van BEON en de regionale procesindustrie namen deel aan de excursie. De excursie was mede mogelijk gemaakt door het EU-project Re4Industry. Met dank aan BTG.

Op 23 mei is een bezoek gebracht aan de groencomposteringinstallatie in Goor van Reterra. BEON-deelnemers. Directeur Gerard Kuipers gaf een rondle-

iding waarbij hij de verschillende stappen liet zien die groenstromen doorlopen voor de productie van hoogwaardige compostingsproducten. Meer dan 15 mensen van BEON namen deel aan de excursie.

Op 26 oktober is een bezoek gebracht aan de biogashub van Oxe. Deze vond plaats in het kader van de Nieuwe Energiedag. In de hub zijn vijf boerderij mono-mestvergisters met elkaar verbonden met een gasleiding en leveren biogas aan een tweetal grote warmtegebruikers. Ongeveer veertig mensen namen deel. De excursie werd samen georganiseerd met CCS.

De tweede excursie op 26 oktober vond plaats bij Foreco. Foreco is een van de grootste houtbedrijven in Oost-Nederland. Aan de excursie namen 12 mensen deel. De excursie werd samen georganiseerd met BTG.

Workshops

In 2023 zijn een vijftal workshops georganiseerd:

- Workshop op 25 januari 2023 over het produceren van hoogwaardige meststoffen uit digestaat, met een presentatie van Marc van Oers van Van Iperen International.
- Workshop op 21 februari 2023 over de verduurzaming van de procesindustrie in Oost-Nederland, met presentaties van Susan Ladrak (Grolsch), Martijn Vis (BTG) en Ralph Groeneveld (Eco Steam and Heating).
- Workshop op 25 april over position paper mestvergisting en het afwegingskader voor boeren, met een presentatie van Henk Klein Teeselink (HoSt) en Harry Roetert (Countus).
- Workshop op 28 juni 2023 over biogashubs, met presentaties van René Cornelissen (CCS) en Ferdinand Borsje (Cogas).
- Workshop op 4 oktober over de impact van EU-beleid op bio-energie en groen gasproductie, met een presentatie door Martijn Vis (BTG).

De workshops waren, op de tweede na, bij Cogas en waren vrij toegankelijk voor het publiek. Het Energiefonds Overijssel en de provincie Overijssel waren meestal aanwezig als vaste gast van het cluster.

Taskforce duurzaamheid

De inzet van biogrondstoffen is omgeven met vaak complexe duurzaamheidsvragen. Het cluster heeft daarom een taskforce duurzaamheid ingesteld die analyseert waar de kritische punten liggen en hoe hier mee om gegaan dient te worden. In 2023 heeft de taskforce zich vooral beziggehouden met haar positiepaper op het gebied van mestvergisting. Dit werd door het bestuur aangenomen in en gedeeld met de deelnemers in mei 2023.

De taskforce bestaat uit duurzaamheidsexperts van deelnemers van BEON aangevuld door deskundigen van Natuur en Milieu Overijssel en Staatsbosbeheer.

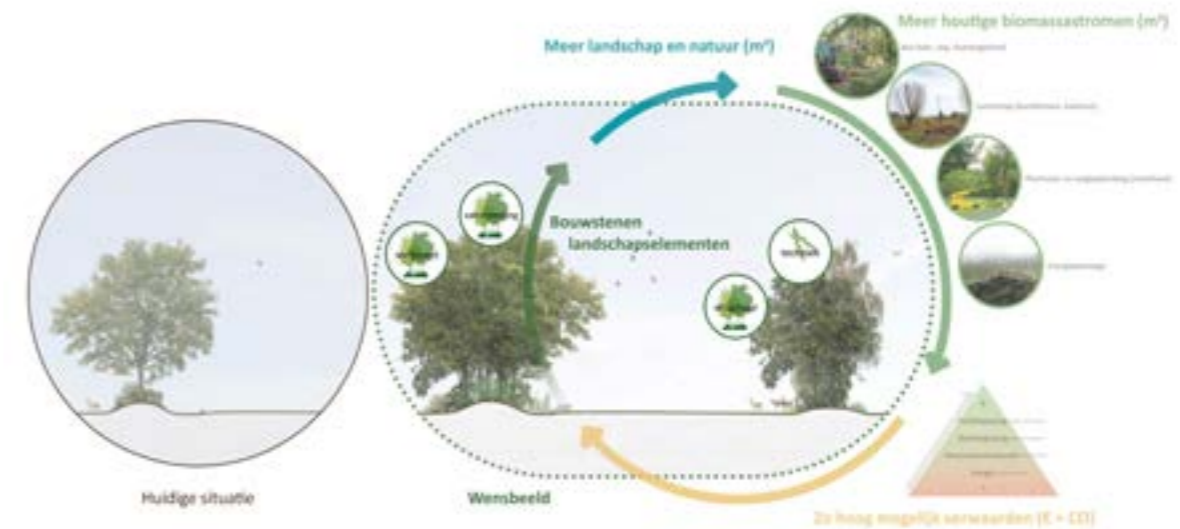
De taskforce is driemaal bijeengewees in 2023. Het werk van de Taskforce is mede mogelijk gemaakt door de provincie Overijssel.

Biogrondstoffen

De projectgroep onder leiding van Stimuland en Eelerwoude heeft begin 2023 haar eindverslag uitgebracht van het pilotproject klimaatslim bos- en landschapsbeheer. Hieronder zijn een drietal pilots gerealiseerd bestaande uit nieuwe beplantingen, goed voor bijna 8 ha. Ook is een inspiratieboek uitgebracht. De projectgroep pleit voor meer aandacht voor de exploitatie van nieuw bos en een beheer sterker

gericht op de groei van het nieuwe bos. Hiermee zou meer CO₂ vastgehouden kunnen worden, vooral in de vorm van producten.

Eind 2023 is een aparte werkgroep ingesteld voor de veelzijdige inzet van biogrondstoffen. Die heeft een routekaart opgesteld. Deze is begin 2024 door het bestuur aangenomen.

Mestvergisting

Mestvergisting wordt gezien als belangrijke pijler onder de warmtetransitie. Daarnaast kan mestvergisting in combinatie met duurzame stallen en nutriënten terugwinning een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de landbouw.

Position paper

BEON-deelnemers willen graag mestvergisting inzetten in goede samenhang met groengas doelstellingen en betere kwaliteit van natuur, bodem en water. Dit is vastgelegd in het BEON-position paper op dit gebied.

Expertgroep Mestvergisting

In 2023 is een aparte Expertgroep Mestvergisting opgericht met deelnemers van HoSt, CCS, Countus en Cogas. Deze Expertgroep heeft deelgenomen aan de

PBL-marktconsultatie, een informatiepakket opgesteld met milieuvoordelen van mestvergisting en een afwegingskader gemaakt voor boeren.

BEON heeft deelgenomen aan de gebiedsdag West-Twente en een video uitgebracht over de positieve effecten van mestvergisting. Verder is actief deelgenomen aan NVDE-bijeenkomsten en de RES/NEO-werkplaatsen van de provincie over mestvergisting.

FAQ en kennisplatform

Bij de rubriek FAQ op de BEON-website zijn antwoorden opgenomen op veel gestelde vragen over mestvergisting. Er wordt verder gewerkt aan de inrichting van een kennisplatform op dit gebied samen met de provincie.

Lobby mestvergisting provincie Overijssel

BEON heeft de lobby van de provincie Overijssel voor mest-vergisting sterk ondersteund. Het gaat hierbij vooral om betere condities voor biogashubs. Een belangrijk incident deed zich voor in het najaar. Eerder zouden kleine mestvergisters een royale SDE++ vergoeding krijgen. Dit bleek echter te berusten op een rekenfout. Tientallen initiatieven bleken niet langer haalbaar en moesten op het laatste moment worden ingetrokken. Samen met de provincie heeft BEON aangedrongen op een tegemoetkoming voor de initiatiefnemers. Ze heeft daarvoor haar contacten bij EZK en – via de NVDE - de Tweede Kamer aangesproken. Ook is een apart bezoek met de provincie aan EZK gebracht. Dit heeft later geleid tot het instellen van een aparte categorie kleine mestvergisters met een hoger tarief.

Samenwerking met Duitsland, Frankrijk en Zweden

BEON werkt samen met de Universiteit Twente (ITC) samen met Duitse, Franse en Zweedse partijen samen om beleidsinstrumenten te ontwikkelen voor lokale overheden. Het richt zich op:

- Delen van bio-energie informatie
- Ontwikkelen van digitale tools om bio-energie in te plannen
- In kaart brengen van de rol en positie van stakeholders
- Ontwikkelen van een internationale versie van de FAQ over biogas en houtgebruik voor energie en materialen.

Het project wordt geleid door AILE, een energieagentschap in Normandië. Verder participeren de Franse businessschool EM Normandië, het Zweedse Energikontor Väst (EKV) en het Duitse 3N (Nedersaksen). Naast maandelijkse digitale voortgangsbijeenkomsten, kwam het consortium eenmaal bijeen in Werlte (Duitsland). Twee BIOZE-workshops zijn in Nederland georganiseerd, beide gecombineerd met een andere BEON-activiteit.

Internationaal bleek er veel belangstelling voor de opzet van de FAQ die BEON heeft ontwikkeld. De vragen en antwoorden zijn inmiddels vertaald in vier talen die gesproken worden in Europa.

Het project maakt het mogelijk voor de clustercoördinator om actief deel te nemen aan gemeentelijke en provinciale overleggen op het gebied van mestvergisting.

Samenwerking met de NVDE

BEON heeft in 2023 goed samengewerkt met de Vereniging voor Duurzame Energie (NVDE). BEON overlegt samen met andere branchorganisaties een paar keer per jaar met een delegatie van het NVDE-bestuur om lopende zaken te bespreken. Voorzitter Olof van der Gaag zit deze sessies voor.

Via de NVDE wordt gezamenlijke acties richting regering en parlement opgezet voor de stimulering van duurzame energie. BEON neemt daarnaast deel in de werkgroepen groen gas, bio-energie, stimuleringsbeleid, industrie en communicatie.

Enkele deelnemers hebben deelgenomen aan de Open Energiedag die de NVDE jaarlijks organiseert.

In samenwerking met de NVDE is de paneldiscussie met Rob Jetten voorbereid. In januari 2023 bracht de Minister voor Energie en klimaat een bezoek aan Tubbergen. Er is daarbij gepleit voor meer aandacht voor de duurzame regionale energievoorziening, meer momenten voor indienen SDE++ voorstellen en een snellere doorloop van vergunningstrajecten.

Organisatie

Bestuur

BEON is een stichting waarbij het bestuur in 2023 bestond uit de volgende personen:

- Rene Venendaal (voorzitter tot juni 2023)
- Rene Cornelissen (voorzitter vanaf september 2023)
- Henk Kwast (penningmeester/ secretaris)
- Gerald de Haan
- Marc Kapteijn (tot november 2023)
- Ben Reuvekamp
- Sascha Kersten

Het bestuur kwam in de verslagperiode viermaal bijeen.

Clustercoördinator en communicatie

De dagelijkse werkzaamheden van het cluster worden verricht door clustercoördinator Frans Feil. Voor het secretariaat wordt hij ondersteund door Modesta de Vos. Voor financiën door Brenda Kooij en Suleyman Akgul.

Deelnemers

In 2023 is tweemaal een deelnemersvergadering gehouden. Tijdens deelnemersvergaderingen worden presentaties gehouden van de nieuwe deelnemers en worden de jaarverslagen en het jaarplan besproken.

Werkgroepen

Er zijn twee werkgroepen, expertgroepen genoemd. Ze hebben de positie van de clusterwerkgroep overgenomen.

De Expertgroep mestverginging bestaat uit Rene Cornelissen (CCS), Ferdinand Borsje (Cogas), Henk Klein Teeselink (HoSt) en Harry Roetert (Countus). Deze groep is betrokken geweest bij de uitvoering van het lobby project mestverginging van de provincie Overijssel.

De Expertgroep Biogronstoffen is aan het eind van het jaar opgericht om de veelzijdige inzet van biogronstoffen te stimuleren. Zij bestaat uit Henk Kwast (BKGroen), Gerard Kuipers (Reterra), Douwe van den Berg (BTG), Tom Wagenvoort (Saxion) en Stephan Schorn (Eelerwoude).

**Biograndstoffen en duurzame energie
veelzijdig inzetten voor een beter klimaat**

www.stichtingbeon.nl